

V Ljubljani, dne 26. maja 1934.

Štev. 21 — Leto III.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

**Govor predsednika Narodne odbrane, brata
Trifunovića na kongresu trgovaca u
Skoplju**

»Mnogopoštovana gospodo,

Narodna odbrana, nacionalna organizacija privatne inicijative, čiji sam skromni predstavnik, budno prati svačiji rad, ne propuštajući ni jednu priliku da pohvali ono što je hvale vredno ili da osudi ono što osudu zasluži.

Vaš intenzivan rad na privrednom sna-
ženju našeg naroda, gospodo trgovci, pri-
vlačno je, privlači i privlačiće posebnu
pažnju Narodne odbrane, koja zna da se
snaga jedne države ne ceni po šumi baje-
neta njenih vojnika, već po njenjoj ekonom-
skoj i političkoj stabilnosti. Stoga me je
Narodna odbrana poslala u vašu elitnu
sredinu, sa nalogom, da vam isporučim
njene najsrdajnije pozdrave i živu želju da
rad vašeg današnjeg kongresa urodi naj-
obilnijim plodom.

Izvršujući tu vrlo prijatnu mi dužnost, ja ću, sa vašim dopuštenjem, gospodo kongresisti, biti slobodan da otrgnem nekoliko minuta od vašeg dragocenog vremena, da bih vas uverio koliko Narodna odbrana polaže na ekonomsku stabilnost države, koja se bez jako razvijene trgovine i privrede uopšte nemože ni zamisliti, a bez koje se ni politička stabilnost nemože ogantovati.

Mada stvorena u predvečerje velikih borbenih stremljenja, kad je naš raskomadani narod sagorevao u neodoljivoj čežnji da se što pre nade u okviru jedne države, — Narodna odbrana ipak nije zanemarila rad na privrednom terenu, već je, postavljajući narodno-odbranbeno delo na najširu osnovu, još 1911 godine jednim opsežnim programom obuhvatila i taj rad, bazirajući ga na spasonosnom načelu »Svoj svome«. Međutim, zbog aktuelnosti oslobodilačkog dela, u kome su bile angažovane sve njene sile, ona nije u tom pravcu mogla da zabeleži one rezultate koje je želela, te stoga površnom posmatraču može izgledati da su njena nastojanja u pravcu privrednog podisanja bila stavljena u drugi red, što, razume se, nije tačno.

Posle rata pak, Narodna odbrana je stalno nastojavala, pa i sad nastoji da se sve pozitivne sile u našem narodu ujedine i da tako ujedinjene krenu putem konstruktivne delatnosti, jer se jedino na taj način mogu konsolidovati prilike u zemlji, koje godinama već ometaju privrednu izgradnju naše državne i narodne zgrade. No, na našu veliku žalost, to se do danas nije moglo ostvariti, nasuprot podnetim žrtvama, jer je mnogi jugoslovenski građanin, zanet mislju za ličnim uživanjem, radije išao sumnjivim stranputicama nego putevima koji vode daleko i visoko. Uz to su se na pozornici javne delatnosti pojavili ljudi koji dobrim delom nisu navikli da za dobro celine podnose lične žrtve, jer su u mučnim danima rata, kad su se bolji od njih grabili za prva mesta na žrtveniku velike oslobodilačke borbe, — umeli da

izaberu sklonitije kutke i tako sačuvaju svoje »dragocene« živote. Tako su političko-špekulativne ujdurme i pogodbe zapretile da izobilje veliku nacionalnu tvorevinu i da parališu sve zdrave nacionalne snage. Po sebi se razume da su i pritežaoći krupnog tudjinskog kapitala, potpomognuti čudnovatim držanjem i nezajažljivim prohtevima nekih domorodaca, sa uspehom vršili podrivanje naše privredne moći, delujući destruktivno čak i na naš nacionalni moral. — »Neka Zlin udavi Boston«, uzviknuo je jedan Batin štićenik, naš domorodac, kao odgovor na vapaj stotine hiljada naših obučara, koji su se opravdano bunili protivu otvaranja Batine fabrike u Borovu.

Pa ipak »Boston« nije udavljen, a naša privreda još manje. Zdravi elementi u našem narodu počinju se buditi i spremati da prihvate rat sa svima onim faktorima koji u bilo kom vidu ugrožavaju naš privredni razvitak i nacionalni prestiž. Stvaranje vašeg Saveza i ovaj veličanstveni kongres, gospodo trgovci, najbolji su dokazi za ovu tvrdnju.

Narodna odbrana, osećajući svu važnost vašeg organizovanja, pozdravlja vas isto onako oduševljeno i zanosno kao što je 1908 godine pozdravljala legije svojih dobrovoljaca, jer veruje da se samo udruženim snagama može ogarantovati nacionalni prosperitet.

U oceni vašega rada, Narodna odbrana ne čini nikakve rezerve, jer zna da se vašoj borbi nemože imputirati staleški egoizam, kako bi to neki hteli da pretstave. Narodna odbrana je ubedena, da bi trgovci, upućeni na poslovanje sa svima građanima bez obzira na položaj koji im je podelom rada dodeljen u društvu, nemožete staleškog interesa u slabljenju bilo kog građanskog reda. Nužno je naročito odbiti sa planom ubačenu neistinu, da je vaša borba uperena protivu zemljoradnika — vašeg najmnogobrojnijeg potrošača, od koga vi u stvari i živite. U tako nešto mogu da veruju samo profesionalni politikanti i to ne zato što su ubedeni da je to istina, već zato što oni svoje bitisanje zasnivaju na zavadi bilo verskoj, bilo plemenskoj, bilo staleškoj.

Visoka svest i skupim žrtvama stečena iskustva vaša, neka budu štit koji odbija sva ta podmetanja sitnih računčizija. Ovde, na domaku Kosova, gde je nesloga od carstvujušćeg našeg Juga stvorila vilajete mraka i ropstva; ovde u blizini Bregalnice koja nam u nedužno prolivenoj bratskoj krvi čita nauk sloge, — ovde u Dušanovom Skoplju neka vaš današnji skup otvori nove vidike za konstruktivna stremljenja celog jugoslovenskog naroda.

Narodno-odbrambeno delo slobodne
privatne inicijative, u vama, gospodo tr-
govci, gleda poslanike prvoga reda, a Na-
rodna odbrana i hoće i može, sa vama za-
jedno, da istraje u borbi do potpune po-
bude našeg nacionalnog ideala, izraženog
u privredno snažnoj, ekonomsko-politički
nezavisnoj i socijalno pravедnoj otadžbini.

rima svakako mogu uticati da se teškoće, ako ne uklone, a ono bar ublaže.

Mnogo i dosta dugo pisalo se i još se piše o raznim vrstama krize koja je zahvatila ne samo našu zemlju, nego ceo svet. U našoj zemlji osećaju je svi staleži. Svako, ko ma kakav posao da radi, prihodi i zarade su manji; svaki manje izdaje, manje troši. U obrtu, u saobraćaju mnogo je manje novca, nego što ga je bilo pre dve i tri godine. Veliki novac povukao se iz optočaja. Kapitali su, kako se to bankarskom jezikom kaže, zamrzli i nikako se ne krave. Mnogi su poslovi stali, stotine hiljada ruku je nezaposleno. Ta opšta nevolja pogada sve, ali, izgleda da najteže pogada t. zv. srednji, t. j. sirotniji stalež: činovnika, trgovca, zanatliju i seljaka, jer je seljak u našoj zemlji, ma kako siromah bio, ipak neka vrsta posednika. Činovnik i seljak imaju neko izvesno zaleđe, da se u danima najteže krize ipak nekako mogu

snaći i istrajati. Trgovac i zanatlija su bespomoćni, osećaju bezizlaznog svog položaja, jer nemaju načina da uklone onu nevidljivu ruku, koja ih za gušu steže i pritiska.

Javnost je sa pojmljivom pažnjom pratila savetovanja i izlaganja trgovaca na tom sastanku. Ozbiljnu pažnju zaslužuju njihove pretstavke. To je prigušena reč onoga koji se otima od snažne nevidljive ruke, koja sve više za gušu steže. I u danima sveopšte narodne nevolje, otvorena i iskrena reč jugoslovenskih trgovaca potseća na krik čoveka, koji se davi.

Nevolja je zblžila i sjedinila ljude. Nije ostala nezapažena činjenica da predstavnici trgovačkog saveza u svima pitanjima privredne i trgovinske politike nisu imali podvojenih mišljenja: jedinstvo duhova i homogenost mišljenja vladali su o početka do kraja. Jasno je naglašeno teško stanje u kome se i trgovina i trgovci u Jugoslaviji nalaze. Propadaju, gube se, iščezavaju i, ako stanje i nadalje ovako potraje, i jedno i drugo biće ugušeni jer nemaju ni minimum uslova za opstanak. Jedan od najvidenijih trgovaca beogradskih obradovao se je kad je zapazio predstavnika Narodne odbrane na ovom sastanku i dosta bolno je primetio: To je dobro što se Narodna odbrana interesuje našom sudbinom. Nije to tako davno bilo kada su i oni, kao i svi ostali redovi građanstva što su, ne samo svoju imovinu, nego i živote dragovoljno ponudili Otadžbini u borbi za ideale oslobođenja i ujedinjenja da bi novi naraštaji dočekali bolje dane i zemlja se oslobodila vekovnih unjetača. I baš Narodna odbrana, kao najveća i najjača organizacija u zemlji, koja u celom narodu uživa nesumnjivo poverenje i ugled, dužna je da nas prihvati i da zauzme odličan stav u odbrani zemlje, u toliko pre što je ona kao najpozvaniji prva i podigla propagandu »svoj svome«. I ako dvanaesti čas; uz njenu saradnju stvari će se moći popraviti.

Pitanje zastoja trgovine i pada trgovaca u neposrednoj je vezi sa opštom ekonomskom i privrednom krizom. Potpuno je pala kupovna moć potrošača, a usto je došlo nestajanje i gašenje kredita. Iz govora, koji su se u Skoplju na sastanku trgovaca čuli, može se doći do sumarnog i sumornog zaključka da je tržište opustelo; da je trgovina paralisisana, da je ograda na bodljikavim žicama carina, klirinzinga, zabranama, preprekama, autarihijskim pokusajima te nema ni zamaha za slobodan razvoj, jer je izolovana i svedena na najmanji meru, a to je od velike štete ne samo za

številnih — je več. V ljubljanski okolici so učiteljice, ki se tja vozijo iz Ljubljane, žene dobro situiranih gospodov, ki bi lahko imeli svoje žene doma, da bi prišli do kruha — brezposelni. Nekateri naši listi so prinesli izpod peres bojevnic za ženske pravice članke, kjer se je izražalo začudenje nad tem, da ženske niso dovolj podpisovale protest proti odpravi omoženih žensk iz služb. Res je morda pri tem odčelala komodnost, na vzhodu morda tudi nepismenost, a marsikje tudi prepričanje. Tudi pri omoženih ženah, ki pravilno razumevajo svojo dolžnost in žele, da se žene, ki jim ni treba služiti, umaknejo v svoje družinsko življenje. V javnosti se kot protidokazi le preradi navajajo taki slučaji, kjer žena mora služiti, da more živeti družina, ali kjer je res obstoj družine odvisen od nje. Radi pa prikrivamo slučaje, kjer je ženin zaslužek popolnoma nepotreben in se lahko reče, da taka žena krade in odjeda kruh onim, ki so ga potrebni. Toda o vsem tem se je že mnogo pisalo in govorilo. Prej kot slej stojimo na stališču — ki smo ga že povdarili — da je treba tu individualnega postopka in stroge, a brezobzirne pravičnosti. Smo proti obubožanju inteligence, ker pomeni to veliko nevarnost za nacijo in njeno kulturo. Smo za žrtve, kjer so potrebne, a pri vsem je treba misliti, da vsled takih izprememb ne trpi naše nacionalno in kulturno življenje. Vemo, da je prostovoljni kulturni davek ona stvar, ki jo najlažje odpravimo, a če bo kulturna potreba s tem

Komaj so izšle nove odredbe glede dvojnih zaslužkov itd., že se je obrnila vsa nevolja prizadetih proti oni duševni strani našega življenja, ki ima s posvetnimi stvarmi najmanj zveze. Izstopanje iz društev in odpovedovanje listov in revij je prva posledica one odredbe, ki je imela pomagati do kruha brezposelnim. Pri tem je značilno, da ne kažejo svojega maščevanja do kulture oni drobni mali ljudje, ki so bili pri tem res prizadeti, ker čutijo sami, kaj se pravi beda, ampak predvsem oni, ki so imeli in imajo še vkljub tej odredbi vsega dovolj, ker so še vedno dobro plačani in so jim odbiti le oni previški, ki so jim bili potrebni za luksus. V tem oziru je mestni svetnik Kosem o ljubljanskem občinskem svetu naštel nekaj poučnih slučajev. Res je, da je ta izprememba zadela mnoge po krivici — kot slišimo, se je nekaj takih slučajev že popravilo — res je pa tudi, da se mora končati ono sebično grabljenje javnega denarja, ki ne pusti nikogar, naj bo še tako potreben, do kruha. Mislimo, da ne bo nihče rekel, da se je zgodila krivica, če odpravi šolska oblast iz službe učiteljico, ki je žena mestnega župana, advokata in hišnega posestnika, ki razpolaga po vrhu vsega še z bogato doto, ali učiteljico, ki je žena sreskega glavarja, ki ima poleg tega tudi lepo posestvo. V ljubljanskem občinskem svetu se je navedel slučaj bogate trgovke, ki je profesorica. V Beogradu je v neki družini živelo 13 članov od države. Vsi so bili v državni službi. In takih familij — čeprav ne tako mnogo-

Jugoslovanski trgovački savez

Carском gradu Skoplju bili su minule nedelje upućeni pogledi cele Jugoslavije. U njemu su se bili iskupili predstavnici jedne važne privredne grane, trgovci iz svih krajeva Otadžbine, da raspravljaju pitanja, koja se ne tiču samo njihove sudbine, nego i same države. Opšta kriza, koja je udarila svoj crni žig na sve oblasti života i rada, poremetila je u prvom redu odnose ekonomsko-privredne i jako je uticala na pad poslova, na pad opšte trgovine i u trgovačkim krugovima izazvala veliku zabrinutost.

Jugoslovenski trgovački savez na svo-
me kongresu u Skoplju, nalazeći da se
opšta trgovina nalazi u teškom stanju, ista-
kao je potrebu reforme ekonomsko-pri-
vredne politike. Trgovci osamljeni i poje-
dinačno, rastureni snagama ne mogu se
boriti protiv teškog stanja, u kome se pri-
vremeno, ali već duže vremena, nalaze.
Udruženim snagama i zajedničkim nabo-

Prevrat v Bolgariji

Kot je našim čitateljem sigurno znano, se je izvršil v noči na 19. t. m. v bratski državi radikalen preobrat, ki pomeni novo dobo v njenem razvoju. Ne moremo se tu ukvarjati s podrobnostmi izvršenega akta, kajti o tem so dovolj poročali že naši dnevni časopisi. Potrebno pa je, da pogledamo nekoliko v ozadje vsega tistega dogajanja, kot čigar neizogibna posledica je morala nastopiti temeljita izprememba, ki naj jasno pokaže pot, po kateri namerava v bodoče hoditi v svojih notranjih in zunanjih zadevah bratski bolgarski narod.

Ako se ozremo na politično dogajanje tekom zadnjih let, potem uvidimo, kako zelo se je spremenila smer bolgarskega zunanjega udejstvovanja. Prej tako anti-jugoslovensko orientirana Bolgarija, je vendar končno spoznala, kaj ji nalagajo naravni zakoni njenega razvoja. Priča smo bili raznim obiskom bolgarskih prosvetnih, strokovnih, kulturnih itd. združenj naši državi in naših odgovarjajočih organizacij Bolgarom. Značilen dogodek je bil povratek nekaterih najplivnejših bolgarskih emigrantov v domovino. Razumljivo pa je, da se vsemu temu dogajanju niso mogle dovolj hitro prilagoditi, oziroma se v njega vživeti vse tiste organizacije in vse tiste struje, ki so bile glavni podporniki in agitatorji po predkratkim v Bolgariji vladajočega italijanofilstva in avstrofilstva (izraz »germanofilstvo« bi tu ne bil na mestu).

Zato je še vedno obstojala upravičena bojazen pred povratkom v prejšnje stanje. Res je, da ima jugoslovensko orientirana Zemljodelska zveza za seboj ogromno večino kmetijskega naroda, toda to ni nobeno jamstvo, ako pomislimo kakšnih sredstev so se posluževale razne v Bolgariji do sedaj vladajoče struje samo zato, da ohranijo oblast v svojih rokah. Umor Stamboljskega nam je dober primer. Tako je bilo stanje v zunanje političnem oziru in logično je bilo, da mora nekega dne pasti odločilna beseda, ki ne bo dopuščala več nobenega dvoma.

Notranje političen položaj tudi ni bil nič boljši, kvečjemu še slabši. Le malo pomislimo na razmere, ki so vladale v naši državi v času najhujše strankarske borbe v letih 27 in 28. Kupi zakonov so ležali pripravljeni, da jih parlament sprejme, gospodarstvo države se je nahajalo na robu propasti, država sama pa je bila na tem, da razpade na ljubo interesov nekaterih političnih veljakov, od katerih so hoteli biti vsi samo vladarji, nihče pa podanik. S svojim delovanjem so zanesli v narod vzdušje najhujše medsebojne mrznje, skrajnega nezaupanja in pokvarjenosti. Sličen je bil položaj v Bolgariji. Notranje

padla, bomo čutili posledice povsod. Naša kultura, knjige, listi, revije so navezane na malega človeka. Ta človek je temelj vsega našega t. zv. kulturnega gibanja. Zato mora država skrbeti zanj in mu dati primerno življenje. Saj itak vse vrne državi — a predvsem je odvisna od njega vsaka nacionalna in kulturna akcija. Mi vemo, da mnogo naših ljudi vztraja na svojih mestih pod najtežjimi pogoji. Kulturni davek je za vse nas visok. Ako moramo dati državi, kar je državnega — o, da bi našli drugo pot, kot so jo nastopili sedaj — potem se ne maščujemo nad organizacijami in kulturo, ki nam edine lahko pribore tudi materialno zmago. Ne ubijamo sami sebe!

AKTUELNI PROBLEMI

Predavanje predsednika oblastnega odbora NO dr. J. Cepudra v ljubljanskem radiu.

Vrsta je prišla zopet na mene, da izpolnim uro, ki jo daje s toliko ljubeznivostjo Narodni Odbor na razpolago uprava naše Radio-postaje. Redno se vrše naša predavanja in kdor jim je sledil, ta je videl, da je bila obravnavana v teh predavanjih najrazličnejša vprašanja — poleg ideoloških v veliki večini strogo praktična. Lepa je ideologija, lepo je študirati idejno vsebino in idejne platine ene ali druge dobe, še lepše je sestavljati programe na strogo ideološki podlagi. Kako lepo se glasi program NO, izražen v par kratkih, toda pomembnih besedah: »Socialno pravična, nacionalno enotna, gospodarsko močna in dobro upravljana Velika Jugoslavija od Tilen-ta do Črnega morja in od Gospe Svete do Soluna«.

To je naš končni program, o tem ni dvoma, pa naj potem o njem pišemo in govorimo ali pa ne! Toda to ni program za par let, to je program za generacije, ker vemo, da zgodovina in razvoj narodov in držav ne poznata čudežev. Vse gre svojo železno začrtano pot, vse pride slej ali prej na vrsto. Naša dolžnost je ta, da verujemo kot zagrizeni optimisti v končno izpolnitev tega maksimalnega programa, v tej slepi veri pa ustvarjamo vse one pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, če se naj kdaj izpolni naš veliki jugoslovanski sen! Prvi pogoj je brez dvoma ta, da

politična kriza je bila na vrhuncu, interesi države in naroda so zahtevali razne zakone in ukrepe, ki jih pa vsakega pozitivnega delovanja nesposoben političen parlament ni mogel dati. Vera naroda v državo je bila omajana in treba mu jo je bilo vrniti. Kajti to je eden izmed temeljnih predpogojev vsakega napredka in organizacije.

To sta dva glavna smotra, s katerimi izstopa nov režim. V tem trenutku ne moremo iti mimo dejstva, da je g. Mušanov kot predsednik poslednje bolgarske parlamentarne vlade v svojem delovanju dosegel precejšnje število pozitivnih uspehov. Toda edina še kolikor toliko trdna točka, na katero se je vlada g. Mušanova opirala, takozvani narodni blok, se je nahajal v razpadu. Kaj bi za tem sledilo, ni bilo možno predvideti, pričakovati pa je bilo nekaj, kar se je v bolgarski notranje politični borbi že mnogokrat videlo — kri, nesigurnost in nasilje. Saj so se istega dne kot fašistična zborovanja grupe Cankova imela vršiti protizborovanja, ki naj preprečijo uresničitev želje prvo imenovanega po fašistični diktaturi.

In kot je naš vladar 6. januarja 1929 z energično gesto presegel našo dofedanjo žalostno notranje politično delovanje, tako je sedaj tudi bolgarski kralj izvedel nenadni državni udar in to tem lažje, ker je našel v to svrhu pripravljeno »armado« ljudi, sposobnih intelektualcev in poštenih delavcev.

To je skupina, ki je bila zbrana okrog časopisa »Zveno«. Tja so se zatekali vsi tisti, ki so obupali nad dosedanjim strankarskim delovanjem in so uvideli, da je treba pričeti graditi na popolnoma novih temeljih, ako se hoče doseči dober izhod iz takrat vladajočega položaja. Dolgo so se pripravljali in sedaj so s pomočjo najvišje osebe dospeli na položaj, kjer se jim nudi možnost, da uveljavijo svoje načrte.

Mi s svoje strani zamoremo zaželeli le, da nov režim res ustvari vse potrebno za čim boljše življenje in uspešen razvoj bratskega naroda. Prepričani, da bodo tudi novi ljudje vodili edino realno politiko iskrenega sodelovanja s sosednjimi narodi, zremo z nekoliko mirnejšim pogledom v pred letom dni še tako negotovo bodočnost. Med prvimi akti nove vlade je bil razpust zloglasne U.M.R.O., glavnega kamna spotike prijateljskih jugoslovensko-bolgarskih odnosov in imenovanje značnega prijatelja naše države Koste Todorova za poslanika v Parizu. Ako se bo novi režim držal v zunanjem pogledu dosedaj naznačene smeri in bo tudi v notranjem pogledu nastopal z vso napovedano energijo, pravičnostjo in socialnostjo, potem smo lahko prepričani, da bo z uspehom izpolnil svojo nalogo, kar mu vsi od srca želimo. Državni udar v Bolgariji naj postane eden izmed tistih mejnikov balkanske zgodovine, ki označujejo prehod od starih stranpoti k resnemu, smotrenemu in narodu koristnemu delu.

Boris S.

Občni zbor krajevne organizacije Narodne Odbrane Vič-Glince-Rožna dolina bo v soboto, 26. t. m. v Sokolskem domu na Viču.

Pozivamo vse članstvo k polni in točni udeležbi!

Odbor.

zgradimo solidno in učvrstimo to, kar že imamo, našo današnjo Jugoslavijo, kajti brez današnje Jugoslavije tudi Velike Jugoslavije nikdar ne bo!

Države in narodi nastajajo in propadajo, ideje so večne. In večni so le oni narodi, večne so le one nacionalne države, ki niso le plod meča in ognja ter razgovorov pri zelenih mizah diplomatov, marveč so sami po sebi životvorneje neke ideje. Bodimo veseli, da je tako pri nas. Ideja slovanskega Balkana, ideja osamosvojitve in ujedinjenja južnih Slovanov je ostala, čeprav je propadel enoten narod južnih Slovanov, čeprav so prišli posamezni deli tega naroda pod razne interese, kulturne, nacionalne in gospodarske sfere, čeprav so postali posamezni deli naroda sužnji raznih mnogo jačjih tujih gospodarstev, čeprav je zabrisalo Kosovo polje zadnje sled naše drž. samostojnosti, čeprav smo živeli sto in stoletja pod tujimi gospodari. Ideja jugoslovanskega naroda je ostala in se pretolkla skozi stoletja suženjstva tako čista in neokrnjena, da nam podobnega izgleda ne nudi svetovna zgodovina. Jugoslovanska rasa se je ohranila v vsej svoji naravnosti tako krepko, da je zaslužena in preganjana absorbirala velik del svojih gospodarjev, ki so prevzeli naš jezik in naše običaje.

Imeli smo sicer in imamo po lastni krivdi še danes gotove slabe točke — zlasti mi Slovenci na svoji severni meji — toda v splošnem drži dejstvo, da smo se Jugoslovani obdržali razkosani na dve svetovni carstvi in zasluženi po dveh velesilah skozi stoletja tako samonikli, izvirni in nepokvarjeni, da so

Učitelji in vaška kultura

(Nadaljevanje.)

PODLAGA JE DANA!

Statistika, ki nam jo sicer na mero-dajnih mestih radi osporavajo, nam kaže, da se je učiteljstvo v preteklosti že udeleževalo v tem pravcu in se udeležuje tudi sedaj. Poudariti pa moram razliko med udeleževanjem kot poedinci in udeleževanjem kot strnjeno celoto in skupino z odrejenim ciljem, kar je namen kluba prijateljev vaške kulture.

Statistika nam kaže, da klub lahko računa že na lepo število aktivnih delavcev na raznih poljih, ki bodo lahko stebri novega pokreta, na drugi strani pa prikazuje široko polje, ki ga je treba še obdelati, da bo ves učiteljski stan prožet z istim idejnim duhom in mislijo najožjega sožitja z narodom.

Idejno sorodne organizacije in klub

Jasno je, da moramo v tem oziru iskati stika s sorodnimi idejnimi pokreti in zato tudi ni brez pomena, da imate na današnjem programu tudi točko sodelovanja kluba z Zvezo kmetijskih fantov in deklet in s sličnimi idejno usmerjenimi organizacijami. Iz istega razloga tudi ni brez pomena razmerje učiteljstva do kmetstvo usmerjenih organizacij v statistiki. Tudi v tem oziru ni treba, da si kaj prikrivamo. Statistika izkazuje pri Zvezi kmetijskih fantov in deklet 23 učiteljev odbornikov, 7 članov, 1 pevovodjo in 7 predavateljev t. j. 38 sodelujočih članov. (Glej opombo zgoraj!)

Te številke nam imperativno govore, da bo treba to razmerje izpremeniti in to brez pritiska, le na podlagi notranjega prepričanja, ki naj ga rodi pokret kluba prijateljev vaške kulture v vsakem poedincu, ki se hoče posvetiti temu delu. Isto velja za druge nacionalno-prosvetne organizacije.

Iz poročila referenta Zveze kmetijskih fantov in deklet bodele videli, da ni difference med našim in njihovim pokretom in bodele spoznali prirodno potrebo tesnega sodelovanja. Sekcija je v tem pogledu že pokrenila nekatere korake.

Nujno potrebno bo ukloniti razloge, ki so dosedaj ovirali širši razmah tej akciji. Med te bi prištevali terenske neprilike šolskih okolišev, pomanjkanje idejno prožetih borcev zato, preobremenitev učiteljstva radi nesistematičnosti javnega dela, slabo gospodarsko stanje kmetskega in pomanjkanje zmisla za tako organizacijo ter premalo vzbujanje smisla pri kmečki mladini — poleg nasprotnikov tega pokreta.

Zdrava kmetijska kultura bo zdrav temelj močne države!

Cenjene tovarišice in tovariši! Prišli ste na današnji sestanek morda z nado, da vam damo jasno in konkretno odredene linije za vaše bodoče javno delo v tej smeri in točno odredena navodila za sodelovanje v klubu prijateljev vaške kulture.

Tega vam dati ne moremo, ker vsake lokalne razmere zahtevajo svojo metodo in taktiko dela. In tega vam dati ne moremo! Zidati hočemo na vaših izkustvih. Pregetične probleme in naziranja, ki se pojavljajo, hočemo spraviti v sklad in sporazum s prakso in postopno realizacijo ciljev. Klubova naloga je le v načelnem sporazumu za skupno temeljno smer in postopanje.

Prva stopnja našega dela je namenjena idejnemu pokretu, ki naj zajame in vpelje nas vse v isto idejno smer živ-

šla stoletja preko nas brez onih posledic, s katerimi so računali naši bivši gospodarji in ki so bile same posebi razumljive. Tu se vidi vsa ona svežina in probajnost našega naroda, ki je prišel na svojo grudo kot miren poljedelec, zasedel v to grudo svoj plug in svojo lopato in se ji zapisal z vso svojo dušo in vsem svojim srom. Naš narod se je spojil nerazdružljivo s to svojo s tolikim znojem prepojeno zemljo, ki je našla v njem svojega prvega res udanega in zvestega obdelovalca. Pa mu je bila za to tudi hvaležna. Iz nje je črpal naš rod vse one neslutene sile in energije, da je ne le očeval zemljo sebi in potomcem, marveč očeval tudi svoj jezik in svoje lepe narodne običaje! In tako lahko s ponosom in veseljem rečemo: Mi Jugoslovani smo to, kar so bili naši predniki. Valovi svetovne zgodovine in svetovnih dogodkov so pljuskali sicer preko nas in nas od časa do časa zalili, da smo na videz zginili, toda valovi so se umaknili na vse strani sveta, naš rod in njegova zemlja sta pa ostala!

Tega se vse premalo zavedamo takrat, kadar obupujemo in zdvajamo pod težo onih neprilik in težkoč, ki jih kaže življenje vseh mladih držav, zlasti danes v dobi najstrašnejših krize, kar jih pozna zgodovina človeštva. Bodimo ponosni na svojo prošlost, iz nje črpajmo odločnost in energijo za ono delo v sedanjosti, ki naj bo podlaga boljše usode v bodočnosti. Če niso obupali naši predniki, ko so bili pregaženi in poteptani pod kopiti tujih vojsk, čemu bi obupavali mi, ko imamo lastno nacionalno državo, ki je mnogo jačja in pomembnejša, kot si mislimo mi sami.

ljanja v potrebe kmetijske kulture, na katero idejo in na kateri temelj bomo lahko zidali konkretne naše naloge v bodočnosti.

Temu je namenjen tudi današnji sestanek, da se izrečemo za idejo samo, ki ji hočemo potem dati zdravo kri in meso na podlagi izkušenj iz prakse in nujnih potreb naroda in države.

Zidati hočemo od spodaj navzgor in ne od zgoraj navzdol, da bo zdrava ideja rastla iz vas in z vami, ki boste njeni realizatorji in njeni borci.

V tem znamenju vas prisrčno pozdravljam in želim, da bi današnji širši sestanek kluba prijateljev vaške kulture rodil nove zdrave idejne temelje v dobrobit naroda in države. Kličem vam k delu za blagor domovine vsi prijatelji vaške kulture, da bo tudi z našo pomočjo ista postala zdrav temelj zdrave države!

Film naše zemlje

TUJSKO ALI DOMAČE IZZIVANJE?

Pred nekaj dnevi sem opazil v nekem ljubljanskem dnevniku prav čuden oglaš. Oglaš ponuja »Kieselgur«, ki ga prodaja »Rud. združba Wocheinit«. »Kieselgur« je blagovno ime izraz za kremenico, kateri izraz bi prizadela gospoda že lahko poznala. Sicer se pa temu izrazu ne smemo čuditi, če ta združba živi še vedno v zlati preteklosti v »Wocheinu«, ki ga že 15 let ni več. Da bo težje iskati izgovore, bom povedal, da je »Wocheinit« avstrijsko ime za aluminijevo rudo tzv. bauxit, ki so ga v Avstriji najprej odkrili v Bohinju (= »Wochein«). Vendar to prelepo ime ni prodrlo v svetovni znanstveni literaturi. »Luegers Lexikon der gesamten Technik« (izšel okrog l. 1920) navaja to rudo pod imenom »bauxit« (Wocheinit), medtem ko je drugo ime v oklepaju, le mimogrede omenjeno. Dammer-Peters: »Chemische Technologie der Neuzeit« (izšlo leta 1933) pa govori le o bauxitu in »wocheinita« sploh ne omenja. Toliko gospodom pri rud. združbi v znanje in ravnanje. Ta priporočila vredna trdka pa uraduje v Postojnski ulici št. 51. Ing. V.

O KULTURNIH MANIFESTACIJAH

Da vse prireditve, če jih je mnogo, v današnji krizi ne morejo biti polnoštevilno obiskane, je razumljivo. So pa prireditve, ki bi morale že po udeležbi pričati o naši kulturni in slovanski zavesti. Taki prireditvi sta bili Dvořakov in Smetanov koncert, važni že po svojem umetniškem programu (čeprav je neki poročevalec skušal omalovaževati Dvořaka, kar pri taki priliki ni posebno okusno!) in po svoji — recimo — nacionalni strani. In vendar sta bila oba koncerta komaj dovoljno obiskana. Včasih je bila mladina tista, ki je rešila vsako situacijo. Danes imamo v Ljubljani poldrug tisoč akademikov in par tisoč srednješolcev, ki bi lahko napolnili, če bi imeli količkaj zanimanja za naše kulturne in nacionalne prireditve, ob taki priliki koncertno dvorano. Vstopnina 4 Din tudi v tej krizi ni izgovor. Saj je poznanje slovanske glasbe in umetniški užitek pri koncertu življenjska potreba za vsakega inteligenta, tudi če se ne oziramo na kulturno manifestacijo, ki naj ob takih prilikah priča o zavesti naše mladine.

Nacionalistični pokreti v drugih državah vzgajajo svoje narode k pretiranemu samoljubju in samooboževanju. Duce govori svojim Italijanom o nekdanjem rimskem carstvu, Hitler propoveduje nadrejenost nemškega naroda vsem drugim narodom. Mi smo ponižnejši. Nismo prav nič manj vredni kot drugi narodi, nasprotno, njegova svežina in neizrabljenost omogočata našemu narodu nagle in velik razvoj. Kljub temu nečemo domišljivosti, ki zavaja v napačne kalkulacije la Willem II. in zahteva kričavo: »la fašizem. Hočemo le eno: Samozavesten in ponosen naj bo naš narod, pozna naj samega sebe in svojo prošlost, le tako bo znal ceniti svojo lastno vrednost, le tako bo šel preko vseh dnevnih težkoč in drobnarij za svojim velikim ciljem, ki ga vabi in kliče in ki ga bo dosegel, če bo le malo vreden svojih velikih dedov! Česa nam je torej treba?»

Napaka vseh nas je v glavnem ta, da se še nismo vživeli v vlogo naroda, čegar meje ne končajo na mejnikih domače občine, domačega sreza, domače banovine, pa niti na mejnikih lastne države, marveč segajo tako daleč, do koder sega in je segal še pred 100 leti strnjen naš rod! Naši pogledi se morajo razširiti in objeti ter neprestano objemati celotno ozemlje od Tilen-ta do Črnega morja in od Gospe svete do Soluna, kajti vse to je bilo naše, to mora postati naše in vse naše delo mora biti usmerjeno tako, da bo vse to tudi v resnici postalo naše! Gotovo se moramo brigati prvenstveno za svoj ožji dom, za svoje ožje, domače prilike. Toda skrb za te ožje domače prilike nam ne sme zatemniti

smo vedno taki, da ostanemo na pol pota. Vsled tega polovičarstva ne pridemo do nikakih pozitivnih uspehov.

Gospod poslanik ima prav. Kar se tiče nacionalne ideje naše države, seveda tudi v vzgoji ne moremo popustiti. Glavna stvar pa je, da svoj nacionalni problem pravilno pojmuje.

»Gospod poslanik se moti,« sem rekel, »če misli, da je v naši šoli, kar se tiče državljanske vzgoje, vse v redu. Iz lastne skušnje lahko rečem, da je to še danes odvisno predvsem od učitelja oz. profesorja. Naj navedem za vzgled, da za takozvano nacionalno skupino sploh nimamo učnih knjig in da je s tem dana profesorju popolna svoboda, da ravno te vrste predmete — zgodovino in nar. literaturo — podaja po svoji mili volji. Res pa je tudi, da je beseda »nacionalen« tu in tam deskreditirana oz. da se samovoljno razlaga po svoje. Zato se rad poraja odpor tudi proti dobrim in koristnim nameram, ki nosijo na sebi nacionalni pečat. N. pr. pri nas nekateri radi označujejo »nacionalnost« kot nekaj protislovenskega, na Hrvaškem kot nekaj protihrvatskega. Da se temu izognemo, bi hoteli dati novi vzgoji bolj državljanski značaj. Saj državljanska vzgoja je prav za prav samo drugo ime za pravo narodno vzgojo. Razlika je v tem, da tu ni mogoč ugovor glede opasnosti, ki baje preti od nacionalne vzgoje temu ali onemu delu naroda. Kaj pa naj vzgaja država, če ne državljane?«

»Dobro, priznam, da je državljanska vzgoja ena prvih potreb našega časa. A ne pozabimo, da smo mi kateksohen nacionalna država in da vsako popuščanje v tem pogledu vodi zopet nazaj v prejšnje čase.«

»Gotovo. Vsa naša vzgoja se mora vršiti v nacionalnem duhu. To je prva zahteva preobrata od 6. januarja. A rekel sem, da si ravno to besedo rad vsak po svoje razlaga. Ne bi hoteli, da bi se zdelo, kakor da se komu godi v znamenju nacionalizma kaka krivica. Kajti, kaj je bistvo nacionalne vzgoje? Vzgajati iz Srbov, Hrvatov in Slovencev take Srbe, Hrvate in Slovence, ki bodo poleg ljubezni do svoje ožje domovine in kulture imeli enako poznanje in spoštovanje do one skupne domovine in kulture, ki jo označujemo z besedo Jugoslavija in jugoslovenska kultura. Nekateri razumejo to tako, da je treba iz teh treh tipov ustvarjati neki višji tip in iz naših regionalnih kultur neko višjo skupno jugoslovensko kulturo. Drugim pa se zdi prav to papačno, nenaravno in pogubno. Zato vidimo povsod sile, ki se temu upirajo.«

»Pa zato smo država, da uveljavimo to, kar hočemo. Oni, ki se protivijo, so ostanki starih časov; mladina pojde preko njih. Ravno zato ne smemo popustiti in je nacionalna šola temelj naše bodočnosti.«

»Jaz mislim vendarle, da je državljanska vzgoja prva naloga sedanjosti, dočim se bo z njo nacionalni problem reševal sam po sebi. Čehi so dali tej vzgojni smeri naziv: občanska vzgoja. Ne vem, ali bi v tem oziru češka beseda »občan« popolnoma odgovarjala naši besedi državljan. »Državljan« vzgoja »to je pa češko« »statni vchova«. Mislim, da je razlika v tem: nacionalna vzgoja ima gojiti in reševati pred vsem kulturni problem, to je ustvarjati pravilno pojmovanje in poznavanje obeh nar. kultur. Državljan« vzgoja ima skrbeti za vzgojo državljana, to je ustvariti pravilne pojme med človekom oziroma narodom in državo. Občanska vzgoja pa je vzgoja državljana kot človeka oz. sočloveka, to je oni citoyéne, ki ga je osvobodila francoska revolucija podaništva in si je sam nadel dolžnosti do domovine. Ta moralna samozavest je cilj občinske vzgoje. Pri tem se spominjam, da je besedo »občan« rabil naš dr. Prijatelj v razpravi o Levstiku, kjer govori o našem »velikem občanu«, kot bi hotel reči, o človeku, ki se v polni meri zaveda svoje dolžnosti do občnosti. Qui bene distinguit, bene docet.* Kar so si ustvarili Čehi posebnega, je torej ta občanska vzgoja. Seveda je tudi ona le del državljanske vzgoje. V tem oziru so morda pojmi pri nas deloma še nejasni in se še zamenjujejo. Mi bomo to občansko vzgojo dali pod naslov državljanske vzgoje in bomo imeli v tem bodočem državljani pravega nacionalista in občana.«

Naš pogovor se je nadaljeval tempe-ramentno in smo končno prišli do zaključka, da ime ni tako važno, kakor stvar, da je nacionalna vzgoja sicer po duhu edina prava državna in narodna vzgoja, da pa je bistvo te vzgoje državljanska vzgoja.

Gospod poslanik bi mi bil sicer dal rad kake nasvete, kako naj bi se lotil dela in kam naj bi se obrnil, a rekel sem mu, naj se ne vznemirja, ker imam že sam svoj načrt. Prosil sem ga, naj naju zveže z

gosp. svetnikom Beringerjem, tajnikom JČ Lig. Sklenil sem, da obiščem nekaj zavodov in oseb, ki skrbje za občansko vzgojo v češkoslovaški republiki. Gosp. poslanik je rade volje ugodil najini prošnji in gosp. Beringer se je takoj odzval.

Z zadovoljstvom sva se poslovila od ljubeznivega gosp. poslanika.

Na ministrstvu šolstva in narodne prosvete

V oni ozki ulici, ki se je zvala včasih »Ujezd«, ker je bil tam vhod na Malo Stran, kjer so se vrstile v podnožju Petřina in Hradčan in na obali Vltave palače čeških plemičev, se nahaja danes Tyršev dom in tik poleg njega v raznih starih stavbah je raztreseno prosvetno ministrstvo češkoslovaške republike. Z iskanjem raznih uradov po teh starih ostankih nekdanje slave bi bil izgubil mnogo več časa, če bi ne bil imel mojih tovarišev gosp. Strakaty še precej izkušnje, kako se prode preko vseh hodnikov in prehodov do končnega cilja. Najina prva pot je bila k tajniku JČ Lig gosp. strokovnemu svetniku Beringerju. Našla sva ga v ministrstvu šolstva, ki se nahaja v nekdanji nemški gimnaziji poleg cerkve Marije Snežne na Mali Strani. (Dočim imajo druga ministrstva v Pragi že krasne svoje, deloma stare deloma nove, palače, je tudi tam prosveta še »provizorično« v raznih prostorih kot pri nas.) Gosp. Beringer naju je z veseljem sprejel kot stara znanca, saj smo se videli že večkrat na sestankih JČ Lig. Pojasnila sva mu namen najinega obiska. Takoj je vedel, kaj je treba ukreniti. Zapel je telefon in kmalu so bili o mojem prihodu obveščeni vsi znanci in neznanci, ki so mi bili potrebni za informacije. Ker pa so bili oddelki za narodno in meščansko šolstvo v drugih poslopih, smo se takoj lotili vprašanja državljanske vzgoje na srednjih šolah. Gosp. šolski svetnik prof. Šimek je bil tako priazen, da se je potrudil k nam in začel se je takoj razgovor o državljanski vzgoji na srednji šoli. Gosp. svetnik Šimek je začel:

»Svoj čas smo tudi na srednjih šolah vpeljali državljanski pouk kot predmet. Sedaj smo podredili ta predmet kot sestavni del domovinoznanstva. Pri nas je namreč tako urejeno, da je za ta pouk dobro preskrbljeno na osnovnih, meščanskih in nadaljevalnih šolah, ker tam mladina že zaključuje svoje študije, dočim je na srednji šoli te vrste vzgoja itak sestavni del obče vzgoje. Ves duh naše srednje šole odgovarja duhu sodobne družbe. Dovolite, da vam pokažem načrt naših učnih osnov iz l. 1933. Tu čitamo takoj v uvodu, kjer je govor o principiuelnem stališču glede srednješolske vzgoje: njen namen je »vzgajati delavce, ki naj z delom svojega duha služijo družbi in naj bodo opora države«. Dalje se pravi:

»Vzgoja bodočega izobraženca mora sloneti na prosveti naroda, kajti le z narodno kulturo postane človek član svetovnega kulturnega občestva. Narodna vzgoja je tudi glavno sredstvo za vzgojo zavesti, da mora izobraženec posvetiti svoje zmognosti in svojo izobrazbo v korist vse človeške družbe. Ako hoče prav vršiti svoj namen, ne sme ta vzgoja, z namenom, da bi v dijaku vzbudila živo čustvo ljubezni do lastnega naroda, niti podcenjevati lastnega naroda, niti podcenjevati drugih. Tudi ne sme omejevati razgleda izobraženega človeka le na polje domače nar. kulture, kajti s spoznavanjem in pravičnim ocenjevanjem drugih narodov dobimo pravilno merilo za ocenjevanje in presojanje lastnega naroda. Z ljubeznijo do lastnega naroda se mora družiti spoštovanje do drugih narodov, posebno do članov onih narodov, ki žive v tej državi. Prava narodna (nacionalna) vzgoja je ob enem vzgoja k narodni strpnosti in se mora izogibati vsemu, kar bi ta namen oviralo; ravno tako je ta vzgoja prvi korak do občanske vzgoje, katere cilj je, vzgajati dijake k vestnemu in radovoljnemu izpolnjevanju državljanskih dolžnosti do lastne države, k spoštovanju do zakonov in pravice, k demokratičnemu mišljenju in čustvovanju. Temu namenu, ki ga je treba še posebno poudariti, služijo pri pouku državljanske prvine vseh učnih predmetov in vsi nauki, ki vodijo k pravilnemu razumevanju državnega življenja. Kakor ima nar. vzgoja poleg svojega absolutnega namena tudi občne vsečloveške cilje, tako mora tudi državljanska vzgoja voditi do zveze z vsem kulturnim človeštvom. Ne smete pozabiti,« je poudarjal gosp. svetnik (in to opombo sem moral pozneje še večkrat čuti), da so naše razmere od vaših nekoliko različne in da je pri vas glede nacionalne vzgoje mnogo lažje nego pri nas. Mi imamo 3 milijone Nemcev in 1 milijon Madžarov. Madžari so precej pasivni, težje delo imamo z Nemci. Pri tem se držimo pravila, da vsak pritisk vzbuja odpor, zato smo obzirni do skrajnosti. Zadnji čas se precej

pozna agitacija od onstran meje. Stroge odredbe, ki so bile potrebne vsled tega, so imele več uspeha pri učnem osebju kot pri učencih. Isto velja glede šolskih poslov. Da ne pride do nepremišljenih dejanj, ki bi jih povzročile kake diktirane slovesnosti, skušamo v tem oziru zahtevati samo ono spoštovanje do države in njenih predstavitev, ki ga predpisuje zakon za vse državljane. Nova generacija se teh državljanskih dolžnosti bolj zaveda kot ona, ki je vrasla iz vojnega vzdušja. Mislim, da je pri vas ista. Imamo sicer tudi na srednji šoli določbe glede državljanskega pouka, ki se glase:

»Občanska vzgoja (v okviru zemljepisa) Temeljni pojmi o češkoslovaški državi, o njeni ustavi in javni upravi, o njenih socialnih in kulturnih ustanovah, o njenem položaju in občanskem življenju.«

Občanska vzgoja goji praktični smisel dijakov s tem, da mu odpira pogled v medsebojno razmerje, v katerem se giblje javno in pravno življenje. Je tudi glavni sestavni del državljanske vzgoje, kajti poznanje glavnih temeljev državnega življenja, njegova odvisnost od zgodovinskega razvoja in od kakovosti pokrajin oz. naravnih pogojev državnega ozemlja budi v dijaku smisel za državnost in demokracijo, v njem smisel za občnost in udanost do višje celote. Kakor veste, smo skušali že pod min. hodžo urediti tudi pouk v drugih slov. jezikih. Uspehi so na tem polju odvisni od profesorjev. Cirilica je včasih za nas huda ovira pri tem delu. V drž. tiskarni vam bodo dali tovrstnih učnih knjig. To vprašanje pri nas in pri vas še ni rešeno, če bo kdaj. Mi smo napravili vsaj poskus. Mislim, da je tudi to del državljanske vzgoje, namreč naša mednarodna oz. slovanska orientacija, ki naj se kaže predvsem v poznanju onih malih slovanskih držav med seboj, ki so druga na drugo navezane. Poleg ljubezni do lastne države bi morali biti prvi na vrsti naši slovanski sosedi. Mislim, da ne pride nikoli čas, ko bi bila ta orientacija v nasprotju s pravo nacionalno in državno vzgojo. JČ Liga organizira pmladek. Kje naj ga dobi, če ne na srednjih šolah? Gotovo je, da bo veliko bolj razvit državljanski čut vsakega naroda, če bo izpopolnjen s čustvom bratstva do sorodnih slov. narodov. Vsi naši veliki možje, politiki in umetniki so rasti na tej široki bazi vzajemnosti: ostali so svoji na svojih tleh, a bili so ob enem blizu vsem slovanskim sosedom. Tudi to je pro-

blem naše občanske vzgoje. Prav izrazito naš problem. Reševati bi ga morali skupno. Ako boste rabili še kake podatke od naše strani, smo vam na razpolago.«

V državni založbi sem pozneje dobil n. pr. Gregorčičeve izbrane pesmi, ki jih je prof. Skrbinek priredil za češke srednje šole (slov. tekst z besednjakom). Istotako imajo izdanega L. Lazareviča (v cirilici) ruske bajke (priredil prof. Polivka) itd. To je problem, ki ga pri nas še nismo načeli.

Priprave na učiteljskih

Nadaljevali smo pogovor o državljanski vzgoji. Gospod referent je bil pripravljen, da nam razloži vse, kar je treba.

Naš razgovor se je sukal okoli učiteljskih, kajti prav tu je treba glavne priprave za vsak pouk.

»Danes je v tem oziru že vse urejeno,« je rekel gospod referent. »Učni načrt državljanskega pouka in vzgoje iz leta 1927. nam podaja natančno, kako se pripravljajo češkoslov. učitelji, da morejo potem vršiti svoje delo med narodom.« Gospod referent je nama podal celo zgodovino tega pouka. Dandanes se vse to samo po sebi razume. Zanimivo je, da se je zdelo iz početka, da bo ta pouk potreben le nekaj let, dokler se državljani ne vžive v novo življenje, a zdaj se kaže potreba tega pouka vsak dan čim bolj. Novi časi ga zahtevajo. Dasi je glavni naval komunizma že prešel — in so minili časi, ko so komunisti s svojimi nastopi strahovali ulico in obvladali tu in tam že občine, je vendar ta pouk potreben ne toliko iz strahu pred boljševizmom, ampak vsled žive državne potrebe, ker imata država in državljan od njega neprecenljivo korist, kajti moderna občina in vsa uprava mnogo lažje vrši svoje delo, če ima prav državljansko vzgojene občane, kakor pa, če bi državljani ne imeli še osnovnih pojmov občanskega sožitja.

»Čudno je, da je treba šele dokazovati, da je prva stvar naše moderne dobe vzgoja občana,« pravi gosp. referent. »Časi, ko smo morali delati z neizobraženim maso, so minili. Nepoučen državljan je bil morda ljub Avstriji, da ga je lažje obvladala, nam je treba zavestnih državljanov, ki se vladajo sami, ki vrše svoje dolžnosti, ne ker jih morajo, ampak ker jih hočejo, ker se zavedajo, da je sreča države — njih sreča. To je duh nove Evrope.« Podal je nama učni načrt. (Konec prih.)

Kupuj domače blago

Kupuj domače blago je klic vseh brezposelnih, ker se zavedajo, da se z uvozom tujega blaga manjša potreba po novih uslužbencih in zvišujejo odpusti onih srečnejšev, ki imajo trenutno še skromen zaslužek. O potrebi in načinu izboljšanja našega gospodarstva smo priobčili v svojem listu že več daljših in krajših člankov, vršila so se že ponovno predavanja v radiu, Narodna Odbrana kot pokreniteljica te važne akcije pa posveča na vseh svojih člankih in javnih zborovanjih še prav posebno pozornost pomenu te akcije.

Kakor je našim čitateljem gotovo že znano, je Središnji odbor Narodne Odbrane v Beogradu sprožil to srečno misel in takoj naložil svojim Oblastnim odborom po državi nalogo, da se z delom takoj začne. Ljubljanski Obl. odbor NO je sestavil odbore producentov, trgovcev, trgovskih sotrudnikov in konsumentov ter se lotil, sicer zelo težavnega, toda nujno potrebne- ga dela. Iz razumljivih razlogov je NO našla pri producentih največ razumevanja in tudi prvo gmotno podporo v obliki letnih prispevkov za fond akcije »Svoji k svojim«, katerih višina se je določila po posebnem ključu, vpoštevajoč obsežnost posameznega obrata. Producenti se niso upirali plačevanju svojih prispevkov, saj se zavedajo, da se brez denarja tudi najbolj idealna organizacija ne more gibati. Sredstva, ki jih bo akcija s pomočjo teh prispevkov pridobila, bodo komaj zadoščala za kritje najnujnejših administrativnih izdatkov, dočim si bo morala za obsežnejšo propagando iskati novih virov dohodkov. Eden teh virov, ki pa ima seveda silno korist in izvrstno zamišljen propagandni značaj, je založba posebnih izvesnih propagandnih tablic z napisom »Kupuj domače blago!« »Svoji k svojim!« Narodna Odbrana. Te tablice so lično izdelane in bodo služile za okras vsakemu prodajnemu lokalu tako v izložbah, kot v notranjosti lokalov, vsaki pisarni, uradu, javnemu lokalu (restavraciji, kavarni, gostilni itd.), obenem pa neprestano svarile pred nakupom tujega uvoženega blaga.

Tablice so izdelane po osnutku domačega umetnika slikarja Miklavca, litogra-

fija je delo litografije Josip Čemažar v Ljubljani, kartoniranje in prešanje ter oblikovanje tablic pa je prevzela priznana in vsestransko kulturna kartonažna tovarna I. Bonač sin v Ljubljani. Objavljamo risbo te tablice, katere naravna velikost znaša 27 cm v premeru.

Narodni ornamentji so večbarvni, napis pa prevlečen s srebrno bronco.

Tablice pridejo že prihodnje dni v promet in jih bodo prodajali člani pristojnih organizacij Narodne Odbrane, ki bodo imeli vsa potrebna pooblastila.

Cena za tablico je določena na 30—dinarjev in je sprejem preplačila vsakemu prodajalcu prepovedan. — Kdor ima več obratovališč, pisarn — trgovskih objektov, naj kupi več tablic. Stranke, ki posejajo lokale, pa prosimo, naj pazijo na to, da bo na vsaki steni visela propagandna tablica akcije »Svoji k svojim« in jo zahtevala, če je ne bo videla.

Tablice razpošilja vodstvo Akcije »Svoji k svojim«, ki je nastanjeno v poslovnih lokalih Oblastnega odbora Narodne Odbrane v Ljubljani, Selenburgova 3, telefon 21-09, na svoje Krajevne organizacije in poverjeničstva, ki prejmejo za prodajo še posebna pismena navodila, na željo pa tudi direktno interesentom.

„POHOD“ živi samo od naročnine!